

Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen

Zjwaams Waordebook

Lijst van aanvullingen en wijzigingen

Februari 2009

aafkratse ook // **per fiets afleggen**. - ze hōbbe gister heel get kilemaeterkes aafgekrats mitte fiets.

aansjrieve ook // **noteren**. - det mós se dich oppe klender ~.

aevegood {'èè:/ve/'goot} (bw.) **even zo goed, evenzeer**. - ze haje ós ~ get anges oppe taofel kónne zitte.

aevevin {'èè:/ve/'mi:n} (bw.) **evenmin, net zo min**.

allebeij {'a(l)/le/'beij} (telw.) **allebei, beide(n)**. - die twee zègke ~ 'tzelfde; ~ die jōnges.

alsaoves {'al/'sao:/ves}, zie **al-aoves**

angesóm, {'a/nge(z)/'zóm} of **angesteróm** {'a/nges/te/'róm}

Assel {'a:(s)/sel} of **Asselt** {'a:(s)/selt} (o.) **Asselt**, kerkdorp onder Swalmen. - 't kirkske van ~.

baedelerm {'bèè:/de/'le:rm} (bn.) [¹erm] **bedelarm, zeer arm**. - die jōnge make mich ~.

bakhoes {'ba:k/hôê:s} [³ hoes] of **bakkes** {'ba:(k)/kes} (o.) **bakhuis**. - 't ~ in Wielder.

bao {bao} (bw.) **bijna, haast**. - hae kump ~ nao hoes.

bäökesgewies {'bäö:/kes/che/'wîês} (bw.) **al huilende**. - ~ rende 't op hoes aan.

bäökmesjien {'bäö:k/me/sjiê:n} (o.) [²mesjien] **huilebalk**.

baovedreuver {'bao:/ve/'dreu:/ver} (bw.) **eroverheen**. - lik det lake mer ~.

baovedrop {'bao:/ve/'dro:p} (bw.) **erbovenop**. - ze zote mit de naas ~.

beakkere {be/'a:(k)/ke/re} (ww.zw. 1) (land) **bebouwen**. - hae is det sjtök landj al jaore aan 't ~.

begaeve {be/'gèè:/ve} (ww.st.) [gaeve] **begeven**. - dae balk haaj 't begaeve; de bösjop begoof zich plechtig nao de kirk toe.

begienesjool {be/'gîê:/ne/sjool} (v.) [sjool] **meisjesschool** (lagere school voor meisjes in Swalmen, geleid door de Zusters van het Arme Kind Jezus).

bekkersmik {'be:(k)/kers/'mi:k} (v.) [mik] **brood uit de bakkerij**. - de meeste luuj mósde 't doen mit ~ en haje gèn eigeweitemik.

bemeuje {be/'meu/je}, zie **meuje**

besjeije {be/'sjei/je} (bn., bw.) **bescheiden**. - des 'ne ~ miens.

bloemefaas moet zijn **blomefaas**.

boekvig {'boe:(k)/kich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **bokvig, stuurs**. - des 'ne ~e vent.

brandjglaas {'bra:njtj/chlaa:s} (o.) [glaas] **brandglas** (bol geslepen glas waarmee zonnestrallen gebundeld kunnen worden).

brenjer {'bre/njer} (m.) [~s / ~ke] **brander**. - de ~ vanne verwarmingskaetel.

briessle {'brie:(s)/se/le} (ww.zw. 1) **prakken**. - 't moos ónger de aerpele ~. // **knoeien**. - die jónge zote in de módder te ~.

¹**Daen** {dèèn} (eig.m.) [~ke] **Daniël**.

Daenjel {'dèè:/njel} (eig.m.) [~ke] **Daniël**.

daoduje {'dao/dûû/je} (ww.zw.) [duje] **onder de neus wrijven**. - dae kreeg det op 'n nette meneer daogeduudj.

dees {dees}, zie **deze**.

doeljesproem {'doel/jes/prôêm} (v.) [proem] **Reine Claude d'Oullins**, een oud geel pruimenras.

door-ewaeg {'doo:(r)/re/'wèè:ch} (bw.) **duchtig, danig, behoorlijk**. - ze ~ gerete kriege. // **doorgaans, over het algemeen**. - ~genaome bön ich 't waal mit dich èns; ~ gaon ze mitte fiets nao sjool.

door-ewaek {'doo:(r)/re/'wèè:k} (bw.) **de hele week door**. - ~ aete v'r saoves óm zeve oer.

door-ewaeks {'doo:(r)/re/'wèè:ks}, zie **doordewaeks**.

door-eweg {'doo:(r)/re/'we:ch}, zie **door-ewaeg**.

dórstig {'dó:rs/tich} of **durstig** {'du:rs/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **dorstig**. - 't is vandaag ~ waer.

bij **d'rnaeve achter** {der/'nèè:/ve} toevoegen: (ook **d'rnaevenhaer** {der/nèè:/ven/(h)èè:r})

de woorden **dropaaf, d'ropaaf, dropaan, d'ropaan, dropoet** en **d'ropoet** dienen als volgt gespeld te worden: **drop-aaf, d'rop-aaf, drop-aan, d'rop-aan, drop-oet** en **d'rop-oet**.

²**dunne** {*'du(n)/ne*} (*ww.zw.* 1) **dunnen, uitdunnen**. - dae bós mó't neudig gedund waere.
dunsel {*'dun/sel*} (*o.*) [geen mv.] **dunsel, snoeisel**.

durstig {*'du:rs/tich*}, zie **dórstig**.

eigeweitemik {*ei:/ge/wei:/te/'mi:k*} (*v.*) [mik] **brood gebakken van eigen tarwe**. - de boere ote ~.

entoezjas {*en/toe/'zja:s*} (*bn., bw.*) [~te, ~te, ~] **enthousiast**. - 'ne ~te miens; hae deej ~ mit.

fedusie {*fe/'dûû:/sîê*} (*v.*) [geen mv.] **fiducie, vertrouwen**. - ich höb dao gèn ~ meer in.

gebeije {*ge/'bei/je*} (*telw.*) *in*: ónger häör ~: **getweeën, met z'n tweeën**. - ze ginge ónger häör ~ nao de kirmes.

²**gedach** {*ge/'da:ch*} (*o.*) [geen mv.] **idee, inval**. - hae kwoom op 't ~ óm twee sjteul greid te zitte.

gemaekelik {*ge/'mèè:/ke/lik*}, zie **gemekkelik**.

gesjrif {*ge/'sjri:f*} (*o.*) [~te] **geschrift, handschrift**. - dem zie ~ is neet te laeze.

getuug {*ge/'tûûch*} (*o.*) [geen mv.] **1. (paarden)tuig**. - hae ging door 't ~ (*door het lint*). **2. gereedschap, gerei**. - 't ~ van dae boer sjteit ónger 't sjop. **3. onkruid, ongewenst gewas**. - die netele zin ein lestig ~. **4. tuig, gespuis**. - de luuj höbbe dao vää'l las van det ~.

gloejjeling {*'gloe(j)/je/ling*} (*m.*) [~e] **rotzak, ellendeling**. - dae ~ haolde mich 't blood ónger de naegel oet.

gluif {*gluif*} (*v.*) [gluive {*'glui:/ve*} / ~ke] **gleuf, sleuf**. - 'n ~ inne hood; ze grove 'n ~ óm 'ne kabel te ligke.

gojekoup {*goo/je/'kou:p*}, zie **goodkoup**.

grosj {*gro:sj*} (*m.*) [~e] **Groschen** (oude Duitse munt). - dao is gènne ~ aan te verdene; ich zal dich dae ~ èns wèssele (*ik zal je eens flink de waarheid zeggen*).

hoofsmeed {*'hoof/sjmee:t*} (*m.*) [sjmeed] **hoefsmid**.

huije {*'hui/je*} (*ww.zw.* 3a) **hooien**.

hule {*'hûû:/le*} (*ww.zw.* 1) **huilen, loeien**. - de windj huulde óm 't hoes haer.

huubs {*huu:ps*} (*bn., bw.*) [~e, ~e, ~] [D. hübsch] **aantrekkelijk, leuk**. - 'n ~ maedje. // (*bw.*) **behoorlijk, danig**. - des 'n ~ grote taofel.

inkpotlood {*'i:ngk/po:t/loot*} (*o.*) [potlood] **inktpotlood**. - formeliere mósde se invulle mit ein ~.

kaakverke {*'kaak/fe:r/ke*} (*o.*) [verke] **schreeuwlelijk**.

kaolzwart {*'kaol/'zjwa:rt*} (*bn.*) [~e, ~e, ~] **koolzwart, roetzwart**.

kerresjop {*'ke(r)/re/sjo:p*} (*m. of o.*) [sjop] **karrenschuur**.

knórre {'knó(r)/re} (ww.zw. 1) **knorren**. - de verkes wore aan 't ~.

koksbaer {'kokz/bèèr} (m.) [baer] **vuurkorf**. - aan 'ne ~ kós se dich boete werme.

kómbien {'kóm/'biên} (v.) [~s] **combine, maaidorser**.

kómmedere {'kó(m)/me/'dee/re} (ww.zw. 1) **commanderen**. - ich laot mich door dem neet ~.

kónterbusie {'kó:n/ter/'bûu:/siê} of **kónterbuussie** {'kó:n/ter/'buu:(s)/siê} (v.) **contributie**.

kretser {'kre:t/ser} (m.) [~s] (populaire aanduiding van) **schrijver, secretaris**. - de ~ vanne Hopsjlokkers.

króttekoel {'kró:(t)/te/kôêl} (v.) [koel] **kuil om bieten in op te slaan**.

kukebreujer {'kûû:/ke/breu/jer} (m.) [~s] **kuikenfokker**.

toevoegen: bij **lachenderwies**, na {'la:/chen/der/'wîês} toevoegen: of **laches-gewies** {'la:/ches/che/'wîês}

lacheszakes {'la:/che(s)'/saa:/kes} (v.mv.) **onderwerpen waar om ge-lachen wordt**. - det zin ech gèn ~.

loezepad {'lôê:/ze/paa:t} (m.) [paad] **scheiding in het haar**.

lökke {'lô:(k)/ke} (ww.zw. 5a) [N. lukken; D. glücken] **lukken**. - 't lökde-n-'m neet óm det glaas te laote sjtaon.

lorre {'lo(r)/re} (ww.zw. 1) **snappen, pakken**. - dae höbbe ze gelord mit sjtruipe.

meles {'mee/les} (m.) [geen mv.] **kop, hoofd, gelaat** (verg. **gevraet**). - ze sjloge-n-'m rech in zienne ~.

toevoegen: onder **meuje**, na {'meu/je} toevoegen: of **bemeuje** {'be/'meu/je}

middedrin {'mi(d)/de/'drin} (bw.) **er middenin**.

minstes {'min/stes} (bw.) **minstens**. - det zin ~ sèstig kólse.

naoberluuj {'nao/ber/lûûj} (m.mv.) [luuj] **buurtgenoten**. - alle ~ wore op 't fees.

nèh {'nè} (tsw.) **nietwaar?**, **niet?** - o ~, det zal ich dich èns laote zeen!; des toch zeker gelaoge, ~?

nuujjaorsdaag {'nuu(j)'/jaorz/daa:ch of nuu(j)'/jaorz/'daa:ch} (m.) [daag] **nieuwjaarsdag**.

nuutste {'núûts/te}, zie **nuuj**.

oethange {'ôê:t/ha/nge} (ww.st.) [hange] **uithangen**. - de vlag ~; vanaovindj hink d'r de kloon oet; wo hink det menke eigelik oet?; de kleijer mótte ~.

ónaeve {'ó:(n)'/nèè:/ve} (bn.) **oneven**. - 'n ~ getal; det is aevel neet ~! (*dat is niet slecht!*).

óntkómme {ó:nt/'kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **ontkomen**. - dao veel neet aan te ~.

ootj {ootj} (bw.) **ooit**. - hös doe ~ in Kölle gewaes?; wen se det nag ~ zaes, kries se ze gerete!

toevoegen: bij **opdoon** achteraan (p.348, 3e regel) *toevoegen: // zich ~: zich opwerpen (als), solliciteren, dingen (naar)*. - zich ~ es veurzitter.

paerswerk {pèèrs/we:rk} (o.) [werk] **zware arbeid, langdurige arbeid, geduldwerk**.

pejsjieve {pej/sjîê:/ve} (v.mv.) [sjieve, zie **sjief**] **geld, munten**.

pepietter {pe/'pie(t)/ter} (m.) [-s / ~ke] (F. pupitre) **pupiter, lessenaar**. - lik uch eur pertieje oppe ~.

potvas {po:t/'fa:s} (predicatief bn., bw.) **muurvast**. - det dink zit ~, 't is neet droet te kriege.

próffetere {pró(f)/fe/'tee/re} (ww.zw. 1) **profiteren**.

rogke {'ro(G)/Ge} (v.) [geen mv.] **rogge**.

rogkebrood {'ro(G)/Ge/broot} (o.) [brood] **roggebrood, zwartbrood**.

rogkesjtreu {'ro(G)/Ge/sjtreu} (o.) [sjtreu] **roggestro**.

wijzigen: **rónjdjóm** {'ró:njtj/'róm} wijzigen in: **rónjdjdróm** {'ró:njtj/'tróm}
zo ook (onder hetzelfde lemma): **rónjdjómhaer** {'ró:njtj/'róm/'hèè:r} in: **rónjdjdrómhaer**
{'ró:njtj/'tróm/'hèè:r}

wijzigen: onder **rónjdjsjtruije** (regel 3): rónjdjesjruid vervangen door rónjdjesjtruijd.

se {se} (pers.vnw., 2e pers.enk.) [zie ³**doe**] **je** (achter persoonsvorm en woorden die een bijzin inleiden). - hös ~ dem dao gezeen?; zó get begrieps ~ ech neet; wen ~ toes kumps, gaef de blome den get water; de breek dae ~ mich gesjik hös. // (zie ook ¹**des**).

seil {seil}, in: **te ~ gaon, tekeergaan**. - de dirigent ging danig te ~.

sjeure {'sjeu:/re} (ww.zw. 1) **scheuren**. - ein sjtök pepier in twee sjtökke ~; get kepot ~; kiek oet! det sjtóf sjeurt erg gauw; door de boch ~.

sjipper {'sji:(p)/per} (m.) [-s / ~ke] **schipper**.

sjlaonsgewies {'sjlao:ns/che/'wîês} (bw.) **al slaande**. - zich ~ nao boete wirke.

sjmaalbetser {'sjmaa:l/be:t/ser} (m.) [-s] **iemand met een smal figuur**.

sjmids {sjmi:ts} (v.) [-e] **smidse**. - de ~ van Sjmeed-Door.

²**sjnabel** {'sjna(b)/bel} (m.) [-e / sjnebelke {'sjne(b)/bel/ke}] = **reifel**.

sjneebelke {'sjnee/bel/ke} (o.), **sjneebelkessjtroek** {'sjnee/bel/ke(s)/sjtrôê:k} (m.) [sjtroek] [-s] **Gelderse roos** (*Viburnum Opulus sterile*).

sjnibbel {'sjni(b)/be/} (m.) [-e / -ke] = **reifel**.

sjnirpe {ʹsjni:r/pe} (ww.zw. 5a) **snerpen, een schel geluid maken.** - es de rajer beginne te ~, mós se ze sjmere.

sjouwmantjel {ʹsjouw/ma:nj/tjel} (m.) [mantjel] **schoorsteenmantel.**

spanzaeg {ʹspan/zèèch} (v.) [¹zaeg] **spanzaag.**

sjpiesbak {ʹsjpiêz/ba:k} (m.) [¹bak] **speciebak.** - de sjpies waerde mitte ~ nao de sjpieskuup gedrage.

sjriefbeukske {ʹsjriê:v/beuks/ke} (o.) [~s] **notitieboekje.**

sjtalbein {ʹsjta:l/bein} (o. of m.mv.) **dikke benen** (van vrouwen).

sjtaokhout {ʹsjtao:k/hou:t} (o.) [hout] **stookhout, brandhout.**

sjtechelderiej {ʹsjte:/chel/de/ʹriêj} (v.) [~e / ~ke] **gesteggel, twistpartij.**

sjteelmoos {ʹsjtee:l/moos} (o.) [moos] **raapstelen.** - ~ is ein ajerwètse greunte.

sjtèllaasj {ʹsjtè(l)/ʹlaasj} (v.) [sjtèllaazjes] **stellage.**

sjtinksjtek {ʹsjti:ngk/sjte:k} (m.) [¹ sjtek] **stinkstok** (sigaar of sigaret).

tegeliëkertied {te/ge/ʹliê:/ker/ʹtiê:t} (bw.) **tegelijkertijd.**

terziejesoet {ter/ʹziê/je(z)/zôê:t} (bw.) **opzij naar buiten.** - det sjtök hout sjtik wied ~; dae leep ~ van zaticheid.

Tienes {ʹtiê/nes} (eig.m.) [~ke] **Tinus, Martinus.**

toenhings {ʹtôê:n/hings} (m.) [hings] **onbehouwen persoon.**

toetdet {ʹtoe(d)/ʹde:t of ʹtoe(t)/ʹte:t} (vw.) **totdat.**

trómsvel {ʹtróms/fe:l} (o.) [vel] **trommelvel.**

tweederleij {ʹtwee:/der/ʹleij} (bn.) **tweërlei, in twee soorten.** - ze haje ~ wichter (van verschillende vaders of moeders).

veerveutig {ʹveer/ʹveu/tich} (bw.) **gehaast.** - wie de kinjer betrap waerde, ginge ze dʹr ~ tössenoeet.

verdommese {ver/ʹdo(m)/me/se} (bn.) **verdomde.** - die ~ jónge!

verdomp {ver/ʹdomp} (bn., bw.) [verdomde, verdomde, ~] **verdomd, vervloekt.** - die verdomde kinjer van dem kómme hiej neet meer nao binne; 't is hiej ~ heit.

verdrage {ver/ʹdraa:/ge} (ww.st.) [drage] **verdragen, verduren, uithouden.** - de kaaj woor dao klam te ~; die kinjer verdrage zich neet óngerein (*kunnen slecht met elkaar opschiëten*); det paars verdreug zich neet mit det broen (*strookt niet met*).

vergreuting {ver/ʹgreu/ting} (v.) [-e] **vergroting.**

verlaamp {ver/'laamp} (bn.) [verlaamde {ver/'laam/de}, verlaamde, ~] **verlamd**. - hae woor aan eine kantj ~; 'ne verlaamde erm.

veróntsjöljiging {ve/ró:nt/'sjö/lji(g)/ging} (v.) [~e] **verontschuldiging**.

verpechte {ver/'pe:ch/te} (ww.zw. 7c) **verpachten**. - 'n sjtök landj ~; in de kirk waerde vreuger benk verpech.

versjleip {ver/'slei:p} (o.), in: in 't ~ gebleve (in het vergeetboek geraakt).

versjtaek {ver/'sjtè:k} (o.) [geen mv.] **verstek** (stootnaad van 45°). - letjes in ~ zaegge óm 'n lies te make.

vertaard {ver/'taart} (bn.) [~e, ~e, ~] **verwend**. - waat zit geur toch ~e jónge!

veurhaer {veu:r/'hè:r of 'veur/hè:r} **voorheen, tevoren**. - ~ woonde d'r oppe Ruiver; doe mós ~ zorge des se alles in hoes höbs.

veurlajer {'veu:r/laa:/jer} (m.) [~s] **voorlader** (soort vuurwapen).

voorkrót {'voor/kró:t} (v.) [krót] **voederbiet**.

vrek-eweg {'vre:(G)/Ge/'we:ch} (bw.) **brutaalweg**.

waeghout {'wè:ch/(h)ou:t} (o.) [~er] **stuk hout** op een kiezelweg, om te verhinderen dat karren steeds hetzelfde spoor volgden.

wieder {'wiê:/der} (vz.) **na, op** (om herhaling aan te duiden). - zónjig ~ zónjig zoot d'r inne kefee.

wie-óm {'wiê/'(j)óm} (bw.) **met welke zijde boven, in welke richting**. - ~ höbbe ze die sjtein gelag?

wildjvraemp {'wi:ldj/'vrè:emp} (bn.) [vraemp] **wildvreemd**.

zjenant {zje/'na:nt} (bn.) [~e, ~e, ~] **genant**. - ein ~e vertuining.

zjwanse {'zjwa:n/se} (ww.zw. 6) **meppen, slaan**. - ze gezjwans kriege.

zjwer {zjwer} (v.) [~re] **varkensluis** (*Haematopinus suis*). - die verke höbbe las van ~re.

zo-ein {'zoo/ei:n} (bn.) [~e, ~, ~] **zo een, zo'n**. - ~e miens (~ vrouw, ~ wich) kumps se neet dök taenge.

zo-emes {'zoo/ee:/mes} (onbep.vnw.) **zo iemand**.

zogeliek {'zoo/ge/'liê:k} (bw.) **zo meteen**. - ~ kump d'r nao hoes.

TOPONIEMENLIJST

Meulesjträötje {‘meu:/le/sjträö/tje} (**t**) - E5 - **Molenstraatje**

Verbindingsweg tussen de Mert en de Riekswaeg.

Riekswaeg {‘riê:ks/‘wèè:ch} (**De**) - C8 - G1 - **Rijksweg**

De belangrijkste verkeersweg, die van zuid tot noord door Swalmen loopt.

LIJST NEDERLANDS – ZJWAAMS

onder **slaan** toevoegen (*tussen sjlaon en battere*): houwe